

Oponentský posudek diplomové práce Lucie Kroulíkové: *Kategorie výběru z hlediska kategorie autora a fáze geneze literárního procesu*

V anotaci diplomantka shrnuje cíl své práce: „... poukázat na význam kategorie výběru v literárním procesu, jež není dosud systematicky zpracovaná.“ V úvodu tedy hned podtrhuje systematicčnost jejího přístupu, snahu utřídit a s jistou kategoriální jednoznačností uchopit aspekty a etapy procesu. Nelze neocenit logičnost postupu i poměrně jednotnou metodiku výkladu jevů a procesů, které jsou sice dlouhodobě známé, ale buď přehlížené (přijímané jako samozřejmost), anebo velmi odlišně interpretované. Diplomantčina práce, nehledě na její sporné momenty, mimo jiné dokládá, že pod zdánlivými banalitami či tzv. obecnými pravdami se často skutečný problém a že tvořivé myšlení může klást produktivní otazníky i k samozřejmostem.

Předmětem induktivního postupu je kromě ústřední kategorie výběru především kategorie autora (také čtenáře, aktuálního světa aj.), umožňující soustředit problematiku kolem dvou tematických os práce: „Autorova výběru“ a „Výběru autora“, jimž předcházejí dva úvodní texty, kapitola „Kategorie výběru v literatuře“ a kapitola „Výběr jako interdisciplinární kategorie“. V této kapitole, jakkoli je mi sympatická svým komparativním zaměřením a zaujetím pro paralely, bych se skepticky pozastavil u naznačeného „biologického“ (darwinistického) pojetí, předpokládajícího analogie (nebo snad homologie?) mezi světem přírody a světem kultury. Na úrovni homologií a v rámci vlastně dost jednoduché „hermeneutiky“ jsou paralely myslitelné, nebo spíše průkazné v literární sociologii, zvláště Luciena Goldmanna (homologie mezi určitou společností a literaturou). - Oblíbeným námětem úvah a polemik je Barthesova provokativní „Smrt autora“, ani diplomantka se jí nevyhnula. I když k této studii - vzhledem k položené otázce, lze-li autora z recepce textu úplně vyloučit (s. 20) - přistupuje úvažlivě, nikoli naivně, můžeme se tázat, zda „smrt autora“ není míněna v obdobném duchu jako Foucaultem prorokovaný „zánik člověka“ jakožto ideového konstrukt moderní epistémy. - Kdyby autorka využila recepční estetiky (jestliže mi něco v diplomové práci z teoretických východisek opravdu chybí, pak jsou to koncepty právě této školy), zvl. kategorie „implikovaný čtenář“ W. Isera, nebo úvah U. Eka o empirickém a modelovém autorovi či o explicitních strukturách zakládajících vlastní ontologii díla, byly by její úvahy ještě nuancovanější (viz 3.5 Reorganizace autorova výběru čtenářem). - Otázka výběru je samozřejmě jednou z nejpertinentnějších u překladů literárních děl, tedy jejich převodů do morfologicky a syntakticky odlišných jazyků. Diplomantka se v rozsáhlé oblasti teorie i historie překladu dobře zorientovala a problematiku výstižně představila na rozboru

překladů Poeových básní. Ponechávám stranou, že se některé její závěry opakují (s. 51) nebo že závěry a formulace citovaných teoretiků považují přinejmenším za podivné (Wimsatt a Beardsley, s. 54; Schmid, s. 57). Naopak velmi kladně hodnotím, že ve svém výkladu neopomenula pojetí jazyka jako nositele určitého myšlení a kultury v německé filosofii a filologii („Weltansicht“ u A. v. Humboldt), ovšem kořenicí už u Herdera. Zde je také původ teorie lingvistického solipsismu (nepřeložitelnosti), k jehož stoupencům patřil např. Rilke, ačkoli byl vynikajícím překladatelem. - K promyšleným kapitolám o kánonu a kanonizaci bych jen dodal, že by bylo příhodné také více uvažovat o podmínkách možnosti výběru (a s tím i o historické pertinenci pojmu literatura) a že si Goethe pod humanisticky míněným pojmem „Weltliteratur“ (který se nakonec stal didaktickým nástrojem výkladu a organizace dějin literatury) představoval jakýsi živoucí pantheon nejvýznamnějších děl, aniž by načrtl kritéria výběru.

Práce Lucie Kroulíkové se opírá o několik stěžejních autorů (mj. Mukařovský, Jakobson, Levý) či textů. Celkově ji charakterizují jako konstruktivistickou, prozrazující oblibu v kognitivních vědách. Převažují v ní precizní formulace, jimiž autorka metodicky postupuje od jedné oblasti ke druhé tak, aby vznikl ucelený soubor.

Hodnotím ji jako výbornou.

V Praze 30. září 2012

prof. PhDr. Zdeněk Hrbata, CSc.